

បុរេវត្តិសាស្ត្រដល់លោកកំហាំងនៃទិសស៊ែប — លទ្ធផលបំប្រុងមួយ

សចក្ខីវិទ្យាទេវតាទីបី — ភាគទីបី

Jeff Pippenger
2026-06-18

តក្កកិរិយាជារបស់ Jones

តក្កកិរិយាជារបស់ Jones ដល់ថា ទេវតាទីមួយនៃវិវរណៈ ជំពូក ១៤ មិនអាចបំប្រុងកែច្នៃទេវតាពីរូបបន្ទាប់បានឡើយ គឺវិញមាត់តក្កកិរិយា។ ការកំណត់សម្គាល់របស់គាត់អំពីទំនាក់ទំនងផ្សេងៗនៃវិវរណៈមុននឹងទេវតាទាំងបីនោះ និងទេវតានៃត្រៃវិទ្យាគឺវិញមាត់តក្កកិរិយា។ ការសង្កេតឃើញនៃរបស់គាត់ បុរាណសាស្ត្រ គឺស្ថិតិលើទេវតាទាំងបីនៃវិវរណៈ ជំពូក ១៤ ប៉ុន្តែ តក្កកិរិយាសម្រាប់អនុវត្តតក្កកិរិយាថាជា «មិនអាចបំប្រុងកែច្នៃវិញមាត់តក្កកិរិយា» នោះ ក៏មានសុពលភាពដូចគ្នាចំពោះទេវតាទាំងអស់ដល់លោកស្រីមុខពួកគេផងដែរ។

ដោយសារគាត់មានផ្នែកលើទេវតាទាំងបីនៃវិវរណៈ ជំពូក ១៤ គាត់មិនមានអនុវត្តតក្កកិរិយាជារបស់ខ្លួនឱ្យដល់សចក្ខីវិទ្យានិងមានចុងក្រោយបំផុតរបស់វាទេ។ នៅទីបំផុត តក្កកិរិយាដល់លោកស្រីមានបុរេវិទ្យាជាប់គ្នាទៅនឹងទេវតាទីបី ទីបួន និងទីប្រាំពីរ ទៅនឹងទេវតាទាំងបីនៃវិវរណៈ ជំពូក ១៤ នោះ ក៏រួមបញ្ចូលទាំងការយកខ្លួនបែនទាត់នៃត្រៃវិទ្យា ត្រូវប្រើប្រាស់ដល់ទេវតាទីមួយនៃទេវតាទាំងប្រាំពីរផងដែរ។

ហើយខ្ញុំប្រាប់អ្នកអំពីទេវតាទាំងប្រាំពីរ ដល់លោកស្រីចំពោះព្រះ;
ហើយត្រូវទាំងប្រាំពីរត្រូវបានប្រទានដល់ពួកគេ។ ... ហើយទេវតាទាំងប្រាំពីរ
ដល់មានត្រូវទាំងប្រាំពីរ បានត្រូវរៀបចំខ្លួនដើម្បីផ្តល់វិវរណៈ 8:2, 6។

លំដាប់នៃទេវតាចាប់ផ្តើមដោយទេវតាដំបូងគេទាំង «ប្រាំពីរ» ហើយខ្លួនបែនទាត់នៃទេវតា នៅក្នុងព្រះគម្ពីរវិវរណៈចាប់ពីត្រូវទើបមួយបន្តគ្នាដល់សចក្ខីវិទ្យាមានរបស់ទេវតាទីបីអំពី សញ្ញាសត្វសាហាវ។ លោក Jones ត្រូវបានគេស្គាល់ថាបានឱ្យយើងភាពខុសប្លែកគ្នារវាងគ្រប់ទាំងបួនដំបូង និងគ្រប់ទេវតាបីចុងក្រោយ ពីព្រោះវាបានសម្រេចនូវទំនាយ «បួន និង បី» នោះក៏ត្រូវបានយើងផងដែរនៅក្នុងក្រុមជំនុំទាំងឡាយ និងគ្រប់ទាំងឡាយ។ ការដល់លើវិញមាត់តក្កកិរិយាបង្កើតឱ្យយើងយល់ថាស្ថិតិលើទេវតាទីបីនៅក្នុងព្រះគម្ពីរវិវរណៈ នោះអនុញ្ញាតឱ្យយើងអនុវត្តដល់វិវរណៈសម្រាប់លើវិញមាត់តក្កកិរិយាថា ប្រាំពីរនោះ ជានិមិត្តសញ្ញា ក៏មានបួនជានិមិត្តសញ្ញា និងបីជានិមិត្តសញ្ញាផងដែរ។

ការតភ្ជាប់ដ៏ទៃភាព

អ្វីដែលយើងបានកំណត់សម្គាល់ក្នុងពេលកន្លងមកមួយចំនួននេះ គឺថា ទេវតាទីមួយ និងទីពីរ នៃវិវរណៈ ជំពូក 14 ត្រូវបានប្រទានអំណាចដោយពុទ្ធសាសនាអំពីពេលវេលារបស់សាសនាអ៊ីស្លាម ស្ថិតិវិទ្យាទេវតាទីមួយ និងទីពីរ ហើយការប្រទានអំណាចដល់ទេវតាទីបី ត្រូវបានសម្រេចឡើងដោយការបំពេញទេវតាទីបី នៅថ្ងៃទី 9/11។ អ្វីដែលការអនុវត្តរបស់ Jones បង្ហាញឱ្យយើងឃើញ (ទោះបីជាគាត់មិនបានបញ្ជាក់ចំណុចរបស់ខ្លួនក៏ដោយ) គឺថា

ទេវតារាជ្យប ចាប់ពីទេវតាក្រវីមួយ នរិវរណៈ ជំពូក 8 រហូតដល់ទេវតាក្រវីនៃវិទេនាទីបី
នរិវរណៈ ជំពូក 11 សុទ្ធជតភ័យជាប់យ៉ាងមិនអាចបំបែកចេញពីទេវតាទាំងបី នរិវរណៈ ជំពូក 14
បានឡើយ។ ពួកវាជានិមិត្តសញ្ញានៃកុនុងខុសតែយាករណ៍តម្លៃយ។

ពួកវាក្រវីតម្លៃវាបានទទួលសុភាពដូចនេះ
ទើបអាចយល់អំពីគុណភាពផ្សេងៗដល់ទេវតានីមួយៗតំណាងឲ្យ។ ដូចនេះ
ដូចដល់ពួកជំនុំទាំងប្រាំពីរ គុរាទាំងប្រាំពីរ និងគុរាទាំងប្រាំពីរ តំណាងឲ្យលទ្ធផលខេប្រាំពីរ
ហើយក៏តំណាងឲ្យនិមិត្តសញ្ញានៃលទ្ធផលខេប្រាំ និងលទ្ធផលខេប្រាំ
នៃកុនុងនិមិត្តសញ្ញាសរុបនៃលទ្ធផលខេប្រាំពីរ (ពួកជំនុំ គុរា និងគុរា) ផងដែរ នោះខុសទេវតា
ចាប់ពីទេវតាទីមួយ កុនុងចំណោមទេវតាក្រវីទាំងប្រាំពីរ រហូតដល់ទេវតាទីបី
ក្រវីតម្លៃវាបានពិចារណាទាំងមូលជាឯកភាពមួយ។
ការនេះកំណត់អត្តសញ្ញាណខុសទេវតាចំនួនដប់មួយរូប។

ទេវតាទាំងបីនៃកុនុងវិវរណៈ ជំពូក ១៤ តំណាងឲ្យសារពុរមានរបស់ក្រុមមីឡូលីវាយត៍
ដល់លានបុរកាសអំពីការបរិក្ខេបនៃការជំនុំជម្រះ
ហើយបន្ទាប់មកក៏តំណាងឲ្យសារពុរមានរបស់មនុស្សមួយសនៃបួនមីនបួនពាន់
ដល់កំពុងបុរកាសអំពីការបិទបញ្ចប់នៃការជំនុំជម្រះ។

គុរាទាំងប្រាំពីរតំណាងឲ្យអំណាចទាំងឡាយដល់ពុរហានបុរាណដោយពុរហសុគន្ធពុរហៈបំណងដ៏
អធិបតយេយរបស់ទ្រង់ ដើម្បីនាំមកនូវការជំនុំជម្រះលើបណ្តាជាតិទាំងឡាយដល់លានបង
ខ្ញុំឲ្យច្បាស់បង្កប់ពុរអាទិត្យ។

គុរាបួនដំបូងមានកំណត់សម្គាល់អំពីការដួលរលំបន្តបន្ទាប់របស់រួមខាងលិចគុរិមនុនាំ
427។

ទី៥ និងទី៦ កំណត់អត្តសញ្ញាណការដួលរលំរបស់រួមខាងកើត ចាប់ពីឆ្នាំ 1449 រហូតដល់
1453។

គុរាបីចុងក្រោយតំណាងឲ្យសាសនាអ៊ីស្លាម នៃវិទេនាទាំងបី។

ទេវតានៃកុនុងវិវរណៈ ជំពូក ១០ គឺជាពុរគុរិសុទ្ធ
ដល់យាងចុះមកដើម្បីបុរាណអំណាចដល់ចលនានោះនៃដើមកាល
ហើយពុរអង្គគយាងចុះមកមុតងទៀតនៃកុនុងវិវរណៈ ជំពូក ១៨
ដើម្បីបុរាណអំណាចដល់ចលនានោះនៃចុងបញ្ចប់។

គុរាទីប្រាំពីរមានចាប់ផ្តើមបន្តលើឡើងនៃចុងទី ២២ ខត្តលា ឆ្នាំ ១៨៤៤
នៃពេលបរិច្ឆេទការជំនុំជម្រះ ដល់ជាចុងនៃការផ្តល់សេចក្តីសម្រេចតាមគំរូពិត។ គុរានៃឆ្នាំយូប៊ីលេ
គុរាបន្តលើឡើងនៃការផ្តល់សេចក្តីសម្រេច។ ដូចនេះ
មានគុរាពីរគុរាបានបន្តលើឡើងនៃកុនុងការជំនុំជម្រះ គឺគុរាយូប៊ីលេ និងគុរាទីប្រាំពីរ។

នោះ អ្នកគុរាបង្កគាប់ឲ្យផ្តល់គុរានៃឆ្នាំយូប៊ីលេ នៃចុងទីដប់ នៃខែទីប្រាំពីរ
គឺនៃចុងប្រែរោសលោះ អ្នកគុរាឲ្យផ្តល់គុរាឲ្យពួកទាំងដទៃនៃដំបូងរបស់អ្នក។
ហើយអ្នកគុរាញែកឆ្នាំទីហាសិបឲ្យបរិសុទ្ធច ហើយបុរកាសវិភាពទូទាំងដទៃនៃដី
ដល់អ្នកសុនាក៏នៃទាំងអស់នៃកុនុងនោះ៖
ឆ្នាំនោះនឹងជាឆ្នាំយូប៊ីលេសេម្បាប់អ្នករាល់គ្នា;
ហើយមុនាក្នុងនឹងគុរាប្រាំទៅកាន់កម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួនវិញ
ហើយមុនាក្នុងនឹងគុរាប្រាំទៅកាន់គុរាសាររបស់ខ្លួនវិញ។

ឆន្ទានុវិហារសិបនោះនឹងជាឆន្ទានុវិហារសិបសម្រាប់អ្នកករណីគុណៈ
អ្នកករណីគុណៈមិនគួរសាបព្រោះទេ
ក៏មិនគួរឲ្យអ្នកដទៃឡើយដោយខ្លួនឯងនោះទេ ហើយក៏មិនគួរ
ប្រមូលផលទ្រព្យជាដើមលើលើមិនមានកាត់ថ្លៃនៃកុន្ទនុវិហារនោះទេ លទ្ធិវិទ្យា
25:9-11។

បរិបទដដែលកំណត់អត្តសញ្ញាណការកំចាត់កំចាយរបស់អ្វីស្រដៀងនឹងអ្វីស្រដៀងនឹង «បុរាណវិទ្យា»
ដដែលមាននៃកុន្ទនុវិហារជំពូកបន្តទៀតក្នុងលទ្ធិវិទ្យា គួរមានបង្ហាញនៃកុន្ទនុវិហារទាំងឡាយ
យដដែលនៃកាន់បទបញ្ញត្តិផ្សេងៗលើលើមិនមានកាត់ថ្លៃនៃកុន្ទនុវិហារនោះទេ លទ្ធិវិទ្យា

ចូរនិយាយទៅកាន់កូនចៅអ្វីស្រដៀងនឹង ហើយប្រាប់ពួកគេថា
កាលណាអ្នកករណីគុណៈចូលទៅកុន្ទនុវិហារសុរក្សដដែលយើងប្រទានដល់អ្នកករណីគុណៈ
នោះនឹងនោះគួររកស្រាចុងដៃរបស់សម្រាកចុងដៃដល់ព្រះយេស៊ូវ។ អស់រយៈពេលប្រាំមួយឆ្នាំ
អ្នកគួរសាបព្រោះស្រីរបស់អ្នក ហើយអស់រយៈពេលប្រាំមួយឆ្នាំ
អ្នកគួរកាត់ថ្លៃចម្បងទំព័រហាយដូរបស់អ្នក ហើយប្រមូលផលរបស់វា។
ប៉ុន្តែនៃកុន្ទនុវិហារ គួរមានសប្បុរសភាពនៃការសម្រាកសម្រាប់ដី
ជាសប្បុរសភាពដល់ព្រះយេស៊ូវ។ អ្នកមិនគួរសាបព្រោះស្រីរបស់អ្នក
ឬកាត់ថ្លៃចម្បងទំព័រហាយដូរបស់អ្នកឡើយ។
អ្វីដដែលឡើយដោយខ្លួនឯងពីការប្រមូលផលរបស់អ្នក
អ្នកមិនគួរឲ្យគេកាត់ឡើយ
ហើយក៏មិនគួរប្រមូលផលទ្រព្យជាដើមលើលើមិនមានកាត់ថ្លៃដៃ
ព្រោះវាជាឆន្ទានុវិហារសម្រាកសម្រាប់ដី។
ហើយសប្បុរសភាពរបស់ដីនោះនឹងជាអាហារសម្រាប់អ្នក គឺសម្រាប់អ្នក
សម្រាប់អ្នកបម្រើបុរសរបស់អ្នក សម្រាប់អ្នកបម្រើស្រីរបស់អ្នក
សម្រាប់អ្នកឈ្នួលរបស់អ្នក និងសម្រាប់ជនបរទេសដដែលសុទ្ធតែជាមួយអ្នក។
ហើយសម្រាប់សត្វពាហនៈរបស់អ្នក និងសម្រាប់សត្វព្រៃដែលនៃកុន្ទនុវិហាររបស់អ្នក
នោះផលកើនឡើងដល់អស់របស់ដីនឹងជាអាហារ។
ហើយអ្នកគួររាប់សប្បុរសភាពនៃឆន្ទានុវិហារ គឺបុរាណវិទ្យាបុរាណវិទ្យា
ហើយរយៈពេលនៃសប្បុរសភាពនៃឆន្ទានុវិហារនោះ
នឹងមានដល់អ្នកជាសិបបុរាណវិទ្យាឆន្ទានុវិហារ។ លទ្ធិវិទ្យា 25:2-8។

នៅពេលដែល Miller បានយល់ឃើញអំពីការជំនុំជម្រះទាស់នឹងសាសន៍អ្វីស្រដៀងនឹង
ដោយសារការបំពានការសម្រាកចុងដៃសប្បុរសភាពសម្រាប់ដីនៃកុន្ទនុវិហារជំពូកមុនប្រាំមួយ
គាត់បានអនុវត្តគោលការណ៍ថា មួយចុងដៃកំណត់ឲ្យមួយឆ្នាំ ហើយបានរកឃើញថា
មួយឆ្នាំមានបីរយហុកសិបចុងដៃ ហើយថា បុរាណវិទ្យា ឆន្ទានុវិហារបីរយហុកសិប
គឺពីរពាន់បុរាណវិទ្យាឆន្ទានុវិហារនៃការផ្គត់ផ្គង់ទៅសេដ្ឋកិច្ចដោយសារការបំពានសេចក្តីសញ្ញា
នេះគឺជាសេចក្តីពិតខាងទំនាយដំបូងដដែលគាត់បានរកឃើញ។
វាជាមូលដ្ឋាននៃសេចក្តីពិតទាំងឡាយដដែលបានបង្កើតជាមូលដ្ឋាន
ដដែលព្រះគ្រីស្ទបានដាក់តាមរយៈកិច្ចការរបស់ Miller។
គួរឲ្យប្រសើរគឺជាការប្រកាសអំពីការដោះ និងសេរីភាព។

គួរទើបុរាណវិទ្យាអ្វីស្រដៀងនឹងនៃទេវតាទីបី។

ប៉ុន្តែនៃកុន្ទនុវិហារនៃឆ្នាំដេររបស់ទេវតាទីបុរាណវិទ្យា
នៅពេលដែលគាត់ចាប់ផ្តើមផ្តល់គួរ អាថ៌កំបាំងរបស់ព្រះនឹងគួរមានបញ្ជាក់

ដូចដែលទ្រង់បានប្រកាសដល់ពួកអ្នកបម្រើរបស់ទ្រង់ គឺពួកហោរា។ វិវរណៈ 10:74

គួរឲ្យបារម្ភនៃសោសនាអីស្រាអែល គឺជាសេចក្តីពិតនៃនាយខាងក្រៅ ហើយគួរឲ្យបារម្ភ គឺជាសេចក្តីពិតនៃនាយខាងក្នុងអំពីការរាប់ជាសុចរិតដោយសេចក្តីជំនឿ—ការដោះចេញពីអំពើហាម ដល់តាមបងស្រី វាយតម្លៃ នោះគឺជាទេវតាទីបីយ៉ាងពិតប្រាកដ។
នោះក្នុងរយៈពេលដដែលគួរឲ្យបារម្ភកំពុងបន្តឡើង
នោះអាចកំហែងនៃព្រះគ្រីស្ទនោះក្នុងអ្នក ដល់ជាសេចក្តីសង្ឃឹមនៃសិរីល្អ
នឹងគួរឲ្យបានផ្តល់ឲ្យគ្រប់លក្ខខណ្ឌ ខណៈដល់ព្រះគ្រីស្ទរួមបញ្ចូលព្រះលក្ខខណ្ឌរបស់ទ្រង់ជាមួយនឹងមនុស្សលក្ខខណ្ឌរបស់មួយនៃប្អូនមីនប្អូនពាន់នាក់។
អ្នកដល់ពេលនោះទទួលបានរូបរបស់ព្រះ នឹងប្រកាសសារគួរឲ្យមានមួយ
ដល់គួរឲ្យបានតំណាងថាជាទេវតាទីបី ហើយក៏ជាការព្រមានរបស់ទេវតាទីបីដែរ។
វាទេវតាទីបីផ្តល់អំណាចដល់សាររបស់ទេវតាទីបី នៅពេលដល់ទេវតា
ដល់មិនមែនជាបុគ្គលណាមួយក្នុងព្រះយេស៊ូវគ្រីស្ទ
ទ្រង់យាងចុះមកដោយមានសារមួយនៅក្នុងព្រះហស្តរបស់ទ្រង់។

នៅពេលដល់យើងកំណត់សម្គាល់ថា វាគឺជាព្រះបន្តទូលន័យអំពីវេទនាទីមួយ និងទីពីរ
ដល់បានប្រទានអំណាចដល់សាររបស់ទេវតាទីមួយ ហើយជាព្រះបន្តទូលន័យអំពីវេទនាទីបី
ដល់ប្រទានអំណាចដល់សាររបស់ទេវតាទីបី
នោះយើងកំពុងកំណត់អត្តសញ្ញាណគួរឲ្យទាំងឡាយថាជា
«សេចក្តីជំនុំជម្រះដល់គួរឲ្យបាននាំមកលើផ្ទៃមុខ
ដោយឆ្ងល់យឺតបទនៅនឹងការបង្កឲ្យគ្រោះថ្នាក់អោយកុយ»។
សេចក្តីជំនុំជម្រះដោយព្រះហឫទ័យទ្រង់ទាំងនោះ ជាពិសេសគួរឲ្យវេទនាបីចុងក្រោយ
សុបត្តនា និងសុម្រឹតនាជាហោរាឡើយនឹងសារព្រមានរបស់ទេវតាប្តីប្រនោះក្នុងវិវរណៈ ជំពូក
១៤។ វេទនាពីរ និងវេទនាពីរនៅក្នុងបុរាណគ្រឹស្តសុគតិមីឡាទិក ហើយវេទនាទីបី
និងវេទនាទីបីនៅក្នុងបុរាណគ្រឹស្តសុគតិមីឡាទិករបស់មនុស្សមួយនៃប្អូនមីនប្អូនពាន់នាក់។
នៅក្នុងបុរាណដើមនៃវេទនាទីមួយ និងទីពីរ សារអំពីការបើកនៃសេចក្តីជំនុំជម្រះ
គួរឲ្យបានប្រទានអំណាចដោយការបំពេញនៃសោសនាអីស្រាអែលវេទនាទីមួយ និងទីពីរ។
នៅក្នុងបុរាណបញ្ចប់នៃវេទនាទីបី
សារដល់ប្រកាសអំពីការបិទបញ្ចប់នៃសេចក្តីជំនុំជម្រះ
គួរឲ្យបានប្រទានអំណាចដោយការបំពេញនៃសោសនាអីស្រាអែលវេទនាទីបី។

អំណាចដល់បានប្រទាននៅដើម និងនៅចុងក្រោយ
គួរឲ្យបានតំណាងដោយវេទនាគ្រឹម្រឹកវិវរណៈ ជំពូក ១០ និង ១៨
«ដល់មិនមែនជាបុគ្គលណាមួយក្នុងព្រះយេស៊ូវគ្រីស្ទឡើយ»។
សារខាងក្រៅនៃសោសនាអីស្រាអែល និងសារខាងក្នុងនៃការជំនុំជម្រះ
គឺជាគួរឲ្យវេទនាទីបីខាងក្រៅ ហើយសារខាងក្នុងនៃការជំនុំជម្រះ គឺជាគួរឲ្យវេទនាទីបី។
គួរឲ្យខាងក្រៅនៃសោសនាអីស្រាអែល គឺជាការព្យាយាមនៃរយៈពេលពីរពាន់ប្រាំរយមុនឆ្នាំ
ហើយគួរឲ្យខាងក្នុងរបស់វេទនាទីបី គឺជារយៈពេលពីរពាន់ប្រាំរយឆ្នាំ។ ទាំងពីរនេះបានមកដល់
ហើយបានបន្តឡើង នៅពេលបើកការជំនុំជម្រះមនុស្សសុលាប
ហើយទាំងពីរនេះក៏បានមកដល់មុតងទៀត នៅពេលបើកការជំនុំជម្រះមនុស្សសរសៃ។

វេទនាវិវរណៈ ជំពូក ១០ បានចុះមកនៅចុងទី ១១ ខែសីហា ឆ្នាំ ១៨៤០
ដើម្បីបំពេញនាយអំពីសោសនាអីស្រាអែល ហើយក្នុងការផ្តល់ដូចនោះ
វេទនានោះបានជានិមិត្តរូបនៃការចុះមករបស់វេទនាវិវរណៈ ជំពូក ១៨

ជាមួយនឹងការបំពេញទំនាយមួយអំពីសាសនាអ៊ីស្លាម។
សេចក្តីជំនុំជម្រះរបស់ព្រះលើការបោះឆ្នោតច្បាប់ថ្មីអាទិត្យនៃឆ្នាំ ៣២១
ហើយបន្ទាប់មកមុតងទៀតនៃឆ្នាំ ៥៣៨ គួរមានតំណាងដោយគូរទាំងប្រាំមួយដំបូង
ហើយសេចក្តីជំនុំជម្រះរបស់ទ្រង់ចំពោះការបោះឆ្នោតច្បាប់ថ្មីអាទិត្យនៃឆ្នាំនឹងមកដល់
ឆាប់ៗនេះ គួរមានតំណាងដោយគូរទីប្រាំពីរ ដដែលជាទេនាទីបី ហើយក៏ជាទេនាទីបីផងដែរ។
សារព្រមានអំពីការចាប់ផ្តើមនៃសេចក្តីជំនុំជម្រះនៃថ្ងៃទី ២២ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៨៤៤
និងសារព្រមានអំពីសេចក្តីជំនុំជម្រះរបស់មនុស្សសរសៃនៃថ្ងៃទី 9/11
គួរមានប្រទានអំណាចដោយទេនាទីប្រាំពីរ ក្នុងលំដាប់ដដែល Jones មានដាក់បង្ហាញ។
ទេនាទីប្រាំមួយប្រទាននៃក្នុងជំពូក ៨ និង ៩ បន្ទាប់មកនៃក្នុងជំពូក ១០
ទេនាទីប្រាំបួននោះមានចុះមក ដដែលមិនមែនជាបុគ្គលណាទាបជាងព្រះយេស៊ូវគ្រីស្ទឡើយ។
ទ្រង់ជាទីប្រាំពីរ ក្នុងលំដាប់នៃក្នុងជំពូក ១១ ដដែលនៃក្នុងជំពូក ១១
គួរមានបន្តដោយទេនាទីបី គឺជាគូរទីប្រាំពីរ ដដែលចាប់ផ្តើមបន្តលើឡើងនៃឆ្នាំ
១៨៤៤ ប៉ុន្តែជាទីប្រាំបីនៃក្នុងសិរីវិញនៃក្នុងជំពូក ១១ ដដែលនៃក្នុងជំពូក ១១
និងទីដប់មួយ នៃក្នុងជំពូក ១៤។

សាររបស់ទេនាទីបី មិនអាចញែកឲ្យដាច់ពីសាររបស់ទេនាទីមួយ និងទីពីរបានឡើយ ប៉ុន្តែវា
ក៏មិនអាចបំបែកចេញពីគូរទាំងប្រាំពីរនៃការវិនិច្ឆ័យរបស់ព្រះលើការបោះឆ្នោតដ៏ធំនៃ
គូរទាំងបួនដំបូងនៃការវិនិច្ឆ័យ ក្នុងជំពូកទីប្រាំបីនៃវិវរណៈ
បង្ហាញអំពីការរលាយហត់ទៅជាបន្តបន្ទាប់នៃចក្រភពរ៉ូមខាងលិច
បន្ទាប់ពីច្បាប់ថ្មីអាទិត្យនៃឆ្នាំរបស់ក្នុងសុតដទីនៃ ឆ្នាំ 321
ហើយមានចាប់ផ្តើមនៃពេលវេលាដែលគាត់មានបង្អែកចក្រភពជាខាងកើត និងខាងលិច
នៃឆ្នាំ 330។

«កាលណាប្រទេសជាតិរបស់យើង ក្នុងក្រុមប្រឹក្សាសន្តិភាពបញ្ញត្តិរបស់ខ្លួន នឹងអនុម័ត
ច្បាប់ដើម្បីបិទបង្អួចខ្លួនមិនសិការរបស់មនុស្សទាក់ទងនឹងសិទ្ធិសាសនារបស់ពួកគេ
ដោយបង្កឲ្យគោរពថ្មីអាទិត្យ ហើយប្រើអំណាចសង្កត់សង្កិនប្រឆាំងនឹងអស់
អ្នកដដែលកាន់កុសលថ្មីអាទិត្យនៃថ្ងៃទីប្រាំពីរ នោះក៏គុយវីនីយរបស់ព្រះ
នឹងគួរមានធុរៈឲ្យទុកជាមួយនៃក្នុងស្រុករបស់យើង
តាមន័យជាក់ស្តែងគ្រប់ប្រការ
ហើយការកុបត់ជាតិក៏នឹងគួរមានតាមមកដោយសេចក្តីវិនាសជាតិ»។ Review and
Herald, December 18, 1888.

គោលការណ៍នៃការបោះឆ្នោតដ៏ធំនៃថ្ងៃនាក់ជាតិដដែលនាំមកនូវការបំផ្លាញថ្ងៃនាក់ជាតិ
មានកើតមានលើជាតិរបស់ក្នុងសុតដទីនៃ ដោយចាប់ផ្តើមពីគូរទាំងបួនដំបូង
ដដែលមាននាំឲ្យរ៉ូមខាងលិចឈានដល់ទីបញ្ចប់នៃឆ្នាំ 476។
រ៉ូមខាងកើតមានឈានដល់ទីបញ្ចប់របស់ខ្លួននៃឆ្នាំ 1453 ទោះបីជាតាមទំនាយ
វាមានហត់បង់អធិបតេយ្យភាពថ្ងៃនាក់ជាតិរបស់ខ្លួនរួចហើយនៃថ្ងៃទី 27 ខែកក្កដា
ឆ្នាំ 1449 ក៏ដោយ។ មិនដូចហាប៊ីឡូន ដដែលគួរមានផ្ទុកលំដាប់ក្នុងមួយភ្នំទៀត
ទាំងខាងលិច និងខាងកើត គួរមាននាំឲ្យឈានដល់ទីបញ្ចប់របស់ពួកវាជាបន្តបន្ទាប់។
ការរលាយនៃរ៉ូមខាងលិចក្រោមគូរទាំងបួនដំបូងនៃគ្រឹមឆ្នាំ 476
តំណាងឲ្យការរលាយនៃសហរដ្ឋអាមេរិកក្រោមគូរប្រាំបួន
ដដែលនៃកម្រិតមួយតំណាងឲ្យជំនាន់ទាំងបួននៃសហរដ្ឋអាមេរិក
ដដែលចាប់ផ្តើមនៃឆ្នាំ 1798 ហើយបញ្ចប់នៃក្រឹត្យច្បាប់ថ្មីអាទិត្យ។
ជំនាន់ទាំងបួននោះ សុរាបគុណនឹងជំនាន់ទាំងបួននៃអាដ្រីនីម

ដល់ស្របគុណនឹងក្រុមជំនុំទាំងបួនដំបូងក្នុងវិវរណៈ ជំពូក 2
ហើយនឹងអំពើគួរសុំអប់រំខ្លួនទាំងបួនដល់ក្រិស្តិយជំនុំដាច់ដាច់ក្នុង អសេគោល ជំពូក 8
និងរលកកណ្តាប់ទាំងបួនក្នុងសៀវភៅ យ៉ូអែល។

ដុបិតព្រះអម្ចាស់យេស៊ូមានព្រះបន្ទូលដូចនេះថា៖ តើនឹងកាន់តែខ្ពស់ប៉ុណ្ណា នៅ
ពេលដល់យើងចាត់បញ្ជូនការផ្តុកនូវទោសដ៏ធ្ងន់ធ្ងរទាំងបួនរបស់យើងមកលើកុ
រុងយេស៊ូគ្រីស្ទ គឺដាវ និងអំណត់អាហារ និងសត្វសាហាវដ៏គួរឲ្យឆ្កើត និងជំងឺរាតត្បាត
ដើម្បីបិទភ្នែកចម្រុះនូវសុស និងសត្វចេញពីវា? អសេគោល 14:21។

គួរឲ្យបារម្ភ និងទីបារម្ភមួយមាននាំឲ្យយើងខាងក្រិស្តិយដ្ឋានរាល់ ហើយយើងខាងក្រិស្តិយ
ក្នុងទំនាក់ទំនងនៃការព្យាករណ៍ជាមួយយើងខាងលិច តំណាងឲ្យរដ្ឋបុរាណ។
រួមខាងលិចតំណាងឲ្យព្រះវិហារ។ រួមខាងលិចក៏តំណាងឲ្យសហរដ្ឋបុរាណអាមេរិកផងដែរ
ដល់គួរឲ្យមានយកល្អនេះមុនគេ ដូចជារួមខាងលិចមានគួរឲ្យយកល្អនេះដែរ។

«នៅពេលដល់អាមេរិក ដល់នៃនៃសេរីភាពខាងសាសនា
នឹងរួមជាមួយនឹងសាសនាចក្រប៉ាប ក្នុងការបង្កខ្ពស់នៃសិក្សា
និងបង្កខ្ពស់នូវសុខុមាលភាពចុងសែប្រទេសមិនពិត
នោះបុរាណជននៃគ្រប់បុរាណនៃលើផែនដីទាំងមូល
នឹងគួរឲ្យមាននាំឲ្យយើងគ្រប់គ្រងរបស់នាង»។ Testimonies, volume 6, 18.

សូមកុំបំភ្លេចបួនដំបូងតំណាងឲ្យជំនាន់បួននៃប្រវត្តិសាស្ត្រអាមេរិក
ហើយនៅពេលសហរដ្ឋអាមេរិកដ្ឋានរាល់ នោះដល់នៃដំបូងរឿងនៃខែ ៤១ ក្នុង ដានីយ៉ែល ១១
ទើបតែហ្នឹងដ្ឋានរាល់ផងដែរ ហើយខ្ពស់គុណបន្ទាប់គឺអេហ្ស៊ីប
ដល់ជានិមិត្តរូបនៃសាសន៍ទាំងអស់ដល់នៃលើសលំនៃពិភពលោក។ បន្ទាប់មក
អង្គការសហប្រជាជាតិ ដល់ជាសុតចេញទាំងដប់
យល់ព្រមបុរាណនៃគ្រឹះបុរាណរបស់ពួកគេទៅឲ្យសម្រេចប៉ាប សម្រាប់
«មួយរយៈខ្លី—មួយម៉ោង» ក្នុង វិវរណៈ ១៧។
ការនេះក្រិស្តិយនៃក្នុងពិធីខ្ពស់កំណើតរបស់ហ្វ្រែង
នៅពេលដល់គាត់សន្យាផ្តល់ពាក់កណ្តាលនៃគ្រប់គ្រប់គ្រង។
នៅក្នុងពិធីខ្ពស់កំណើតរបស់ហ្វ្រែង ក្នុងម៉ោងនោះ
សំណេរដោយដល់ចេញនៃលើហាយអនៃដេញដោយ ហើយបលេសាសាស្ត្រមានសម្រាប់
ម៉ោងនោះមកដល់នៅពេលច្បាប់ចុងអែទីតុយ
ហើយបន្តការរហូតដល់ការបិទបញ្ចប់នៃពេលវេលាសាកលបងរបស់មនុស្សជាតិ។
នគរទីបុរាណគួរឲ្យមានយកល្អនេះ
ដូចដល់មានបង្ហាញជាក្រុមដោយការបំផ្លាញដេញដោយក្នុងសុតដ៏ទីល្អបល
ដល់មានដ្ឋានចុះនៅឆ្នាំ ១៤៥៣។ ចាប់ពីច្បាប់ចុងអែទីតុយនៃសហរដ្ឋអាមេរិក
ដូចដល់មានបង្ហាញជាក្រុមដោយឆ្នាំ ១៤៤៩
រហូតដល់ការដ្ឋានរាល់នៃក្នុងសុតដ៏ទីល្អបលនៃឆ្នាំ ១៤៥៣ គឺជាបួនឆ្នាំនៃនិមិត្តរូប
សម្រេចប៉ាបមានទទួលរូបសមរម្យរបស់ខ្លួននៃឆ្នាំ ១៧៩៨។

នៅក្នុង ដានីយ៉ែល ជំពូក ១១ ខ ៤០ អំណាចសម្រេចប៉ាបមានដ្ឋានរាល់នៃឆ្នាំ ១៧៩៨
នៅពេលចុងបញ្ចប់។ បន្ទាប់មក សុតចេញនៃភាគខាងត្បូងមានដ្ឋានរាល់នៃឆ្នាំ ១៩៨៩
នៅពេលចុងបញ្ចប់។ សហរដ្ឋអាមេរិកដ្ឋានរាល់នៃក្នុងខ ៤១
ហើយអេហ្ស៊ីបដ្ឋានរាល់នៃក្នុងខ ៤២
ហើយអំណាចសម្រេចប៉ាបមកដល់ការដ្ឋានរាល់លើកទីពីរ

និងលើកចុងក្រោយរបស់វានៅក្នុងខ ៤៥។

«ពីការកើនឡើង និងការធ្លាក់ចុះនៃប្រជាជាតិទាំងឡាយ
ដូចដែលបានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងសៀវភៅដានីយ៍លែ និងវិវរណៈ
នោះយើងត្រូវរៀនថា សិរិល្អអនាមិក្សរោ និងខាងលោកិយសុទ្ធសាធ
គឺឥតគម្រល់ប៉ុណ្ណោះ ហាប៊ីឡូន ជាមួយនឹងអំណាច និងភាពរុងរឿងទាំងអស់របស់វា
ដល់ពិភពលោករបស់យើងមិនដែលបានយឺតយ៉ាវដូចនោះទេ ត្រូវឱ្យយើង
តាំងពីពេលនោះមក—អំណាច និងភាពរុងរឿងដល់ចំពោះមនុស្សស្រស់ស្រាយនោះ
ហាក់ដូចជាមានសុចរិតភាព
និងសុចរិតសុចរេយ្យអង្គរយ៉ាងខ្ពស់—តើវាបានរលាយហាក់ទៅយ៉ាងសព្វគ្រប់ប៉ុណ្ណោះ!
ដូចជា «ជុកានស្តែមទៅ» វាបានវិនាសហាក់ទៅហើយ។ យ៉ាកុប 1:10។ ដូចនេះហើយ
អាណាចក្រមដ្ឋេ-ពម្តែស និងអាណាចក្រកុរិក និងរៀម ក៏បានវិនាសហាក់ទៅដូចគ្នា
ហើយអ្វីៗទាំងអស់ដែលមិនមានព្រះជាតិរូបរបស់ខ្មែរ ក៏វិនាសទៅដូចនោះដែរ
មានតែអ្វីដែលបានភ្ជាប់ជាប់នឹងព្រះបំណងរបស់ទ្រង់
និងសម្រាប់លក្ខណៈរបស់ទ្រង់ប៉ុណ្ណោះ ដែលអាចសុចរិតសុចរេយ្យបាន។
គោលការណ៍របស់ទ្រង់ គឺជាប្រសិទ្ធិយុត្តិធម៌ដែលមានសុចរិតភាព
ដែលពិភពលោករបស់យើងស្គាល់»។ Prophets and Kings, 548.

ការដួលរលំនៃសហរដ្ឋអាមេរិក (ហោរាក្នុងក្រុងកុលាយ) នៅក្នុងខ្លឹមសៀវភៅ
ត្រូវបានគំរោងជាមុនដោយឆន្ទា 1449 ហើយការដួលរលំនៃអេហេស៊ីប (នាគ)
នៅក្នុងខ្លឹមសៀវភៅ ត្រូវបានគំរោងជាមុនដោយឆន្ទា 1453 ហើយអំណាចសម្រាប់
(សត្រូវសាហារ) មកដល់ទីបញ្ចប់របស់វា ដោយគុមានអុនកណ្តាជ្ជយ
ដូចដែលបានគំរោងជាមុនដោយឆន្ទា 1798។ ហោរាក្នុងក្រុងកុលាយ និងនាគ
ត្រូវបានទម្លាក់ចុះដោយអំណាចគ្រប់ ហើយសត្រូវសាហារ
ត្រូវបានទម្លាក់ចុះដោយអំណាចនាគ។

លទ្ធផលនៃមិត្តភាពសញ្ញានៃការរលាយហាក់នៃគម្របមួយ។
នគរបស់អាឡិចសាន់ដ័របានបកែខ្សែកែទៅជានគរបួន
ហើយអស៊ីរីបានធ្លាក់ចុះនៃសមុទ្រក្រហមក្នុងជំនាន់ទីបួន ហើយអ៊ីស្តារ៉ាអែលកំពុងក្រុម
បង្ការយប់ដុះព្រះអាទិត្យក្នុងអំពើគួរសុំអប់ខ្ពស់មិទ្ធិបួននៃអេសេគោល ជំពូក ៨។
ជំនាន់ទាំងបួននៃប្រូតសេតង់និយម និងពួកសាធារណរដ្ឋនិយមក្នុងសត្រូវចម្រុះកែនៃនៃដី
បានចាប់ផ្តើមនៅឆ្នាំ 1798
ហើយបញ្ចប់នៅចុងក្រោយនៃអាទិត្យដល់នឹងមកដល់ក្នុងពេលឆាប់ៗនេះ
សម្រាប់ស្រង់ទាំងពីរ។ សាលក្រមដ៏សាហាវទាំងបួនរបស់អេសេគោលមកលើក្រុងយូសាឡិម
បង្កហាញជារូបភាពនៃសាលក្រមទាំងបួនមកលើសហរដ្ឋអាមេរិក
ហើយសាលក្រមទាំងបួននោះមកលើនគរទីបុរាមួយនៃព្រះបន្ទូលទំនាយក្នុងព្រះគម្ពីរ
ជាក្រុមនៃពេលបួនឆ្នាំចាប់ពី 1449 ដល់ 1453
នៅពេលដែលនគរទីបុរាមនៃព្រះបន្ទូលទំនាយក្នុងព្រះគម្ពីរ
យល់ព្រមប្រគល់ពាក់កណ្តាលនគរបស់ពួកគេដល់សាសនាចក្រហាប
ក្នុងទំនាក់ទំនងរវាងសាសនាចក្រ និងរដ្ឋ ដល់ស្ថិតស្ថេយ្យនៃទ្រឹស្តីគ្រប់គ្រងលើវា។

ឆ្នាំបួននៃ 1449 ដល់ 1453 គំរោងឲ្យការរលត់ទៅនៃនគរទីបុរាម
នៅពេលចុងក្រោយនៃអាទិត្យ ហើយក៏គំរោងឲ្យអំឡុងពេលនៃការរលត់ទៅនៃនគរទីបុរាម
ពីចុងក្រោយនៃអាទិត្យ រហូតដល់ការបិទបញ្ចប់នៃពេលសាកលបង្កផងដែរ។

ការឈុនលើអហេស៊ីប ដដែលជាពិភពលោក
ហើយក៏ជានាគដដែលគួរឱ្យរំលឹកអំណាចសម្មតចេញបែបផងដែរ
គឺជាហ្វារ៉ាក់តាល់មួយនៃដើមអំឡុងពេលដដែលគួរឱ្យរំលឹកនិមិត្តរូបដោយឆន្ទានាំបួននៃ 1449
ដល់ 1453។ ការនេះកំណត់សម្មតាល់ការដួលរលំនៃកុងស្តង់ទីណូបុល
នៃពេលចេញហប់ចុងអាទិត្យ ហើយបន្តទាប់មកមុតងទៀតនៃពេលមីកលេឈរឡើង។
នៃពេលមីកលេឈរឡើង ទេវតាទាំងបួនគួរឱ្យរំលឹកនៃលំដាប់យ៉ាងពេញលេញ
សរុបតាមការបំផុសគំនិត។

«ខ្ញុំប្រាកដប្រាកដថា ទេវតាទាំងបួននឹងកាន់ខ្យល់ទាំងបួនទុករហូតដល់កិច្ចការរបស់ព្រះ
យេស៊ូវនៃកុងស្តង់ទីណូបុលបានបញ្ចប់ ហើយបន្តទាប់មក
នឹងមកដល់គ្រោះកាចទាំងបុរាណិករូបក្រោយ»។ Early Writings, 36.

ការបង្កើតជាបួននៃគំរូរបស់អាឡិចសាន់ដ័រ គួរឱ្យរំលឹកខាងលិច
ខ្យល់បួនគួរឱ្យរំលឹកនៃលំដាប់យ៉ាងលើមខាងកើត
ការិនិច្ចដ័យដ៏ធំធេងនៃបួនបុរាណិករូបយូសាឡឹម
ខ្យល់បួនគួរឱ្យរំលឹកនៃពេលអំណាចសម្មតចេញបែបណានដល់ទីបញ្ចប់របស់វា
ដោយគុណនរណាជួយ។ ដោយមានបង្ហាញនូវនិមិត្តរូបព្រះយេស៊ូវក្នុងព្រះយេស៊ូវ
យើងនឹងពិចារណាអំពីទេវតាលើកទីពីរ កុងស្តង់ទីណូបុលនៃការអនុវត្តវាទៅលើចេញហប់ចុងអាទិ
ត្យដដែលនឹងមកដល់កុងស្តង់ទីណូបុលនេះ។

ក្រុមបុរាណិករូបហ្វ្លូរ៉ង់ស៊ី

នៃឆ្នាំ 1439 នៃកុងស្តង់ទីណូបុលហ្វ្លូរ៉ង់ស៊ី Florence (ដដែលគួរឱ្យរំលឹកថា សហភាពនៃ
Florence ផងដែរ) តំណាងនៃសាសនាចក្រអORTHODOX ខាងកើត
(ដឹកនាំដោយអធិរាជប៊ីហ្សង់ទីន John VIII Palaiologos និងអយុយក្លែនៃ Constantinople)
បានចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចសន្យាសុភមង្គលសុភមង្គលសហភាពជាមួយសាសនាចក្រកាតូលិក។
ពួកគេបានយល់ព្រមទទួលស្គាល់សម្មតចេញបែបនៃដើមថាជាបុរាណិករូប (អំណាចកំពូល)
នៃសាសនាចក្រទាំងមូល។

ដុប៊ិត បុដ្ឋិជាគុហាររបស់បុរាណិករូប ដូចជាព្រះគ្រីស្ទទទួលបានជាគុហាររបស់ក្រុមជំនុំដៃ
ហើយទទួលបានជាព្រះសងគ្រោះនៃប្រែកាយ។ អភេស្វែរ ៥:២៣

លិខិតជំនឿនីសេ

ព្រះចៅអធិរាជ និងបុព្វបុរសសាសនាចារ្យ បានទទួលយក «បុរាណិករូបលើយ៉ូកុរ»
កុងស្តង់ទីណូបុលកាលជំនឿនីសេ
ដដែលជាការបន្តថែមមួយចូលទៅកុងស្តង់ទីណូបុលកាលជំនឿនីសេ ដោយអះអាងថា
ព្រះវិញ្ញាណបរិសុទ្ធយាងចេញមកពីព្រះបិតា និងពីព្រះបុត្រាផង។
សេចក្តីបុរាណិករូបជំនឿនីសេ
គឺជាសេចក្តីចូលដៃការណ៍មួយកុងស្តង់ទីណូបុលសេចក្តីចូលដៃការណ៍សំខាន់បំផុត
និងគួរឱ្យរំលឹកយ៉ាងទូលំទូលាយបំផុតនៃកុងស្តង់ទីណូបុលសេចក្តីសាស្ត្រនៃជំនឿកាតូលិក។
សេចក្តីបុរាណិករូបជំនឿនីសេ
គឺជាសេចក្តីសង្ខេបជាល្អបំផុតនៃជំនឿសុទ្ធសរុបសាស្ត្រលិក។ ដើមឡើយ
វាគួរឱ្យរំលឹកសរុបឡើងដើម្បីការពារសេចក្តីពិតអំពីថា ព្រះយេស៊ូវគ្រីស្ទទទួលបាននរណា។ នៃឆ្នាំ
325 មានវិវាទដ៏ធំមួយបានកើតឡើង ពីព្រោះប្រជាចារ្យមុនាក់ឈ្មោះ អារីយុស

បានបង្ហាញថា ព្រះយេស៊ូវគ្រូរូបមានបង្កកំណើតឡើងដោយព្រះជាម្ចាស់ជាព្រះបិតា ហើយមិនមែនជាព្រះយ៉ាងពញ្ញេលញ្ញេទេ។

អធិរាជ ក្នុងស្កតងទ្រីន បានកោះហៅ ក្រុមប្រឹក្សាសាសនា លើកទីមួយ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាមាននោះ។ ក្រុមប្រឹក្សាសាសនានេះបានបញ្ជាក់យ៉ាងមាំមួនថា ព្រះយេស៊ូវជាព្រះយ៉ាងពញ្ញេលញ្ញេ «មានសារធាតុដូចគ្នា» នឹងព្រះបិតា។ ក្រោយមក សេចក្តីជំនឿនេះត្រូវបានពង្រីកបន្ថែមទៀតក្នុងក្រុមប្រឹក្សាកុងស្តង់ទីណូបុល នៅឆ្នាំ 381។ ក្នុងចំណុចនេះ គួរត្រូវបានកត់សម្គាល់ថា សេចក្តីជំនឿនីកាយា ត្រូវបានបង្កកំណើតឡើងក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់កុងស្តង់ទីណូបុល ហើយវានឹងក្លាយជាបញ្ហាមួយសម្រាប់កុងស្តង់ទីណូបុល គឺកុងស្តង់ទីណូបុល ដលៃជាអធិរាជចុងក្រោយនៃអាណាចក្រប៊ីហ្សង់ទីនខាងកើត។ កុងស្តង់ទីណូបុល ដលៃជាទីមួយ

ត្រូវបានលើកបង្ហាញជាញឹកញាប់ថាជាប្រធានបទមួយនៃកុងស្តង់ទីណូបុលព្រះគម្ពីរ។ ទ្រង់ជាអ្នកគ្រប់គ្រងនៃដើមកំណើតនៃអាណាចក្រខាងកើត ហើយដូចនេះ ទ្រង់ក៏ជានិមិត្តរូបនៃអ្នកគ្រប់គ្រងនៃចុងបញ្ចប់នៃអាណាចក្រខាងកើតផងដែរ។ ការពិតដលៃថា សេចក្តីជំនឿនីកាយា ជាធាតុមួយនៃទាំងប្រវត្តិសាស្ត្រដើម និងប្រវត្តិសាស្ត្រចុងបញ្ចប់ ត្រូវតែត្រូវបានកត់សម្គាល់ដោយសិស្សនៃទ្រង់ ប្រសិនបើពួកគេចង់យល់អំពីគោលការណ៍នៃអាណាចក្រ និង អូមហេតា។

នៅឆ្នាំ 381 សេចក្តីជំនឿនីសនេ

ត្រូវបានផ្ទេរទៅបុគ្គលិកនៃអាណាចក្រខាងកើតនៃក្រុងកុងស្តង់ទីណូបុល គោលនយោបាយនៃក្រុងកុងស្តង់ទីណូបុល ព្រមទាំងការទទួលស្គាល់ការប្រើប្រាស់ប្លែកដ៏បំផុតនៃសម្រាប់អ្នកវិស្វទ័ ដលៃជាទម្រង់របស់ឡាតាំង។ សេចក្តីជំនឿឆ្នាំ 381 ក៏បានទទួលយកការយល់ដឹងបែកគ្នាអំពីអំពើហិង្សាដើម និងជីវិតក្រោយសេចក្តីស្លាប់ផងដែរ។ វាបានបញ្ជាក់ដោយយុលស័ខាន់នេះថា៖ «យើងក៏កំណត់ផងដែរថា អាសនៈបរិសុទ្ធខាងសាវ័ក និងសម្មតចេហ៍ប្រូម កាន់កាប់អាទិភាពលើពិភពលោកទាំងមូល ហើយជាតំណាងពិតរបស់ព្រះគ្រីស្ទ»។

នៅក្រុមប្រឹក្សាហ្សូលូរ៉ង់ស៍

កំណែដៃលៃមានផ្ទេរទៅបុគ្គលិកនៃអាណាចក្រខាងកើតនៃក្រុងកុងស្តង់ទីណូបុល ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៤៣៩ គឺ ១៤ ឆ្នាំមុនពេលកុងស្តង់ទីណូបុលធ្លាក់ទៅក្រោមអំណាចអូតូម៉ង់តួកគីនៅឆ្នាំ ១៤៥៣។ សហភាពនោះត្រូវបានចុះហត្ថលេខាក្រោមសម្ពាធនយោហាយយ៉ាងខ្លាំង។ អាណាចក្រប៊ីហ្សង់ទីនកំពុងស្ថិតក្នុងភាពអស់សង្ឃឹម ដើម្បីស្រងើរកជំនួយយោធាពីភាគខាងលិចប្រឆាំងនឹងអូតូម៉ង់ដលៃកំពុងរុលរងទៅមុខ។ នៅពេលប្រតិភូក្រិកត្រូវបានប្រទេសម៉ាកេដូនីយ៉ា ក៏ចុះព្រមព្រៀងនោះត្រូវបានបដិសេធយ៉ាងខ្លាំងដោយភាគច្រើននៃប្រទេស ព្រះសង្ឃ និងប្រជាជនសាមញ្ញនៅភាគខាងកើត។ ភាគច្រើននៃអភិបាលដលៃមានចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចព្រមព្រៀងនោះ ក្រោយមកបានដកការគាំទ្ររបស់ខ្លួនវិញ។ សហភាពនោះមិនដលៃត្រូវបានអនុវត្តយ៉ាងពញ្ញេលញ្ញេឡើយ ហើយត្រូវបានសាសនាចក្រអរ តូដក់ខាងកើតបដិសេធជាផ្តល់ការនៅក្នុងប៉ុន្មានឆ្នាំបន្ទាប់។ នៅពេលដលៃកុងស្តង់ទីណូបុលធ្លាក់ទៅឆ្នាំ ១៤៥៣

សហភាពនោះបានដួលរលំជាក់ស្តែងរួចទៅហើយ។
អ្នកប្រវត្តិសាស្ត្រជាញឹកញាប់ពិពណ៌នាថា ជាសហភាពនយោបាយមួយដដែលបានបរាជ័យ
ដោយសារការតស៊ូប្រឆាំងយ៉ាងជ្រាលជ្រៅខាងទេវវិទ្យា វប្បធម៌
និងពីសំណាក់ប្រជាជនទូទៅ។

នៅក្រុមប្រឹក្សាសន្តិភាពយោលវិកទីមួយ ក្នុងឆ្នាំ ៣២៥ គហោនអនុម័តលិខិតសាស្ត្រនិកយ៉ៅ។
វាត្រូវបានសម្គាល់ថា មុនឆ្នាំ ៣៣០ ចំនួនប្រាំឆ្នាំ ជាពេលវេលាដ៏វែងរយៈពេល ៣៦០ ឆ្នាំនៃ
ដានីយ៍លែ ១១:២៤ ដដែលត្រូវបានគំណាងជា «មួយកាល» បានបញ្ចប់។

គាត់នឹងចូលទៅដោយសុខសានុត
សូម្បីតែទៅដល់ទីកន្លែងដែលដ៏មានជីវិតបំផុតនៃខេត្តនោះផង;
ហើយគាត់នឹងធូររលាយបំបាត់ប្រសិនបើគាត់មិនបានធូររលាយ
ឬប្រសិនបើបុព្វបុរសរបស់គាត់មិនបានធូររលាយ;
គាត់នឹងបង្ហែងកែក្នុងចំណោមពួកគេនូវរបស់រឹបអូស យកទុរពុយបុលន់
និងទុរពុយសម្រាប់ទាំងឡាយ៖ មនោវិទ្យា
គាត់នឹងគ្រោងខ្ពស់របស់គាត់ទាំងនឹងបន្តទាយមាំមួនទាំងឡាយ
សូម្បីតែសម្រាប់មួយរយៈកាល។ ដានីយ៍លែ 11:24។

ឆ្នាំ ៣១ មុនគ្រិស្តសករាជ និងឆ្នាំ ៣៣០ ទាំងពីរសម្គាល់ «ពេលវេលាដ៏វែងរយៈពេលកំណត់»
នៃខេត្តមុនប្រាំពីរ និងខេត្តមុនប្រាំបួន នៃដានីយ៍លែ ជំពូក ១១។

ហើយចិត្តរបស់ស្តេចទាំងពីរនេះ នឹងបំបែកផ្ទុះរលាយអាក្រក់
ហើយពួកគេនឹងនិយាយពាក្យកុហកនោះតែមួយ
ប៉ុន្តែការនោះនឹងមិនចម្រើនឡើយ ដូច្នោះបញ្ចប់នៃស្តេចនៃពេលកំណត់។ ...
នៃពេលកំណត់ នោះគាត់នឹងត្រូវបំបាក់វិញ ហើយចេញមកទល់នឹងទិសខាងត្បូង
ប៉ុន្តែវានឹងមិនដួលរលាយទេ ឬដួលរលាយក្រោយឡើយ។ ដានីយ៍លែ 11:27, 29.

ការចាប់ផ្តើម (330) និងការបញ្ចប់ (1449-1453) នៃខេត្តព្រះយាករណ៍នៃរ៉ូមខាងកើត
ត្រូវបានគំណាងដោយអធិរាជក្នុងស្តេចដ៏ទៃទីមួយ និងអធិរាជក្នុងស្តេចដ៏ទៃចុងក្រោយ។
អាណាហ្គា និងអូមហេតា នៃខេត្តព្រះយាករណ៍នៃរ៉ូមខាងកើត ដដែលត្រូវបានហៅថា
ចក្រភពប៊ីហ្សង់ទីន មានទំនាក់ទំនងនឹងការបញ្ចប់នៃរ៉ូមអធិរាជរយៈពេលបីរយហុកសិបឆ្នាំ
ដដែលបានគ្រប់គ្រងយ៉ាងកំពូលចាប់ពីសម័យអាក្រក់ទីអ៊ី នៅឆ្នាំ 31 មុន គ.ស. រហូតដល់ឆ្នាំ
330 ហើយបន្តទៅដល់ឆ្នាំ 1453។ មុនសម័យអាក្រក់ទីអ៊ី នៅឆ្នាំ 31 មុន គ.ស. ម៉ាក
អានតូនី និងអូហ្គុស្តុស សសោរ បាននិយាយពាក្យកុហកនោះតែមួយ
ដដែលមិនបានរីកចម្រើនឡើយ។ មុនឆ្នាំ 330 នៅឆ្នាំ 325 សេចក្តីជំនឿនិស្សន្ទ
ត្រូវបានអនុម័ត។ មុនឆ្នាំ 1453

កំណែដ៏វែងរយៈពេលនៃសេចក្តីជំនឿនិស្សន្ទនៃរ៉ូមខាងកើតនោះ ត្រូវបានអនុម័ត។ មុនឆ្នាំ
31 មុន គ.ស. ឥស្សរជននយោបាយពីររូបបាននិយាយពាក្យកុហកនោះតែមួយ។ នៅឆ្នាំ
325 ពាក្យកុហកខាងវិញ្ញាណត្រូវបាននិយាយនៅតែមួយ។
សាក្សីទាំងពីរនោះកំណត់អត្តសញ្ញាណពាក្យកុហកខាងនយោបាយ និងខាងវិញ្ញាណ
ដដែលត្រូវបានអនុម័តនៅឆ្នាំ 1439 ក្នុងក្រុមប្រឹក្សាហ្សូលីង។
សេចក្តីជំនឿនិស្សន្ទនៃរ៉ូមខាងកើតនោះ ត្រូវបានហៅថា ក្រឹត្យសហភាព។

សញ្ញាសម្គាល់ដំបូងនៃ «ការកុហកនោះតែមួយ» បានកើតឡើងមុនឆ្នាំ 31 មុន គ.ស.
ហើយស្តេចនៃរ៉ូមខាងក្រោយនយោបាយពីររូបនៃរ៉ូមហោរ។

ពលរដ្ឋលោកលោងលែហានកំណត់សម្រាប់ការកុហកទាំងនោះគឺឆ្នាំ 31 មុន គ.ស.
ហើយវាមានអ្នកសុទ្ធស ជានិមិត្តរូបនៃរដ្ឋ ទាស់នឹងសហព័ន្ធជម្ពុជនប្រៃសមុនាក់
និងសុភ័យមុនាក់ ដលៃតំណាងឲ្យអសើប។ ការកុហកសំណុំទីពីរគឺនៃឆ្នាំ 325
ហើយពលរដ្ឋលោកលោងលែហានកំណត់គឺឆ្នាំ 330។ ការកុហកសំណុំទីបីគឺនៃឆ្នាំ 1439
ហើយពលរដ្ឋលោកលោងលែហានកំណត់គឺឆ្នាំ 1449-1453។ អុនកដលៃនៃកុនោះកុនុងឆ្នាំ 1439
តំណាងឲ្យរួមខាងលិច និងរួមខាងកើត
ដោយរួមខាងកើតស្រវែងរកគោលដៅនយោបាយមួយ
តាមរយៈការយល់ព្រមលើការផងកែវកែញកែខាងសាសនា។ ឆ្នាំ 31 មុន គ.ស.
បន្ទាប់មកឆ្នាំ 330 ហើយបន្ទាប់មកឆ្នាំ 1453
តំណាងឲ្យការអនុវត្តបីជាន់នៃបន្ទាត់របស់រួម។

ការគំរាមកំហែងផ្សេងៗនៃនយោបាយនៃមុនៗនៃភាពរវាង Marc Antony និង Cleopatra
បានតំណាងជាគំរូដលៃការគំរាមកំហែងខាងវិញ្ញាណនៃទ្វីបឧស្សត្តងអរិយ៉ាននិយម
នៃឆ្នាំ 325 ដលៃបន្ទាប់មកវិញបានតំណាងជាគំរូដលៃការគំរាមកំហែងផ្សេងៗនៃនយោបាយ
និងសាសនានៃនៃទ្វីបអឺរ៉ុបលាម នៃឆ្នាំ 1439។

សេចក្តីលទ្ធផលទាំងឡាយនៃសេចក្តីជំនឿនិករោគ គឺជាការកុហក
ហើយគុមានសេចក្តីពិតណាមួយនៃកុនុងវាទ។ ឯកសារដលៃហានចុះហត្ថលេខានៅថ្ងៃទី
៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៤៣៩ នៅក្រុមប្រឹក្សាសាហុល្លង់ស៍ ត្រូវបានហៅថា ក្រឹត្យសុភ័យពីសហភាព
ហើយវាបានតំណាងឲ្យការកុហកដលៃទាំងនោះ និងចុះវិធាននោះទៀត។
នៃពលរដ្ឋលែបុរិស្តទាំងឡាយបានត្រូវបញ្ជូនទៅកាន់កុងស្តង់ទីណូបលវិញ នៃឆ្នាំ ១៤៣៩
ពួកគេត្រូវបានទទួលដោយកំហឹង និងការចោទប្រកាន់ថាបានកុហក។
ពាក្យសម្តីមួយបានសាយភាយទៅថា៖ «បុរសលើជាងមានពាក់កុរមាត់
ជាងម្នាក់មីត្រារបស់សម្តេចហ្នាប»។

ការប្តូរមន្ត្រីនោះ ត្រូវបានចុះហត្ថលេខាជាចម្បង ដោយសារតែព្រះចៅអធិរាជប៊ិហ្សង់ទីនត្រូវ
រកជំនួយយោធាពីលោកខាងលិចយ៉ាងអស់សង្ឃឹម ដើម្បីបដិសេធនឹងអ្នកម្តង។
នៃពលរដ្ឋលែហានចុះហត្ថលេខា ជំនួយយោធាមានតិចតួចណាស់ (ឬគុមានសោះ) នឹងមកដលៃ
ការគាំទ្រចំពោះការប្តូរមន្ត្រីនោះក៏រលាយហត់ទៅ។ កុនុងឆ្នាំ 1450-1451
សភាសាសនាចក្រខាងកើតជាច្រើនបានបដិសេធការប្តូរមន្ត្រីនោះ
ហើយបន្ទាប់ពីកុងស្តង់ទីណូបលបានដួលរលំនៃឆ្នាំ 1453
ការប្តូរមន្ត្រីនោះក៏ត្រូវបានបោះបង់ចោលទាំងស្រុង។
លទ្ធផលចុងក្រោយនៃក្រឹត្យសុភ័យពីការប្តូរមន្ត្រីហ្វ្រង់
ត្រូវបានសាសនាចក្រអូទ្រុកខាងកើតចាត់ទុកថាជាក្រុមប្រឹក្សាដលៃបរាជ័យ
និងត្រូវបានបដិសេធ។ វាមិនត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាមានសុពលភាពឡើយ។ ទោះជាយ៉ាងណា
សាសនាចក្រកាតូលិករួមមាននៃតែចាត់ទុកវាថាជាក្រុមប្រឹក្សាសកលដលៃមានសុពលភាព។

យើងកំពុងកំណត់តកុភិជ្ជជា ដើម្បីយល់អំពីរបៀបដលៃលក្ខខណៈពុយាករណ៍នៃបុគ្គលិកពីរ
ត្រូវបានផ្ទេរមកដលៃទៀតនៃកុនុងបុរេក្រិស្តសតវត្សនៃបុគ្គលិកពីរ
ទំនាយរយៈពេលមួយរយហាសិបឆ្នាំនៃបុគ្គលិកពីរមួយ បានចាប់ផ្តើមនៅថ្ងៃទី 27
ខែកក្កដា ឆ្នាំ 1299 ហើយបានបញ្ចប់នៅថ្ងៃទី 27 ខែកក្កដា ឆ្នាំ 1449។

Constantine XI Palaiologos បានបុរស្លូតនូវទ្រព្យធន 1404 ហើយបានសោយរាជ្យចាប់ពីខែមេសា ឆ្នាំ 1449 រហូតដល់ថ្ងៃទី 29 ខែឧសភា ឆ្នាំ 1453។ ព្រះអង្គគឺជាព្រះចៅអធិរាជចុងក្រោយនៃក្រុងកុងស្តង់ទីណូប៊ី (Byzantine) ដែលបានស្ថិតស្ថេរលើសពី 1,100 ឆ្នាំ។ ព្រះអង្គបានដឹកនាំការការពារទីក្រុង Constantinople ដោយកុលាហាន ក្នុងអំឡុងការឡើយពីទ្រព្យរបស់អូតូម៉ង់នូវឆ្នាំ 1453 ដោយមានអ្នកការពារត្រឹមប្រមាណ 7,000 ដល់ 8,000 នាក់ ប៉ុណ្ណោះ ទល់នឹងកងទ័ពរបស់ Mehmed II ដែលមានចំនួនលើសពី 80,000 នាក់។ ព្រះអង្គបានស្ថិតក្នុងការប្រយុទ្ធនឹងជញ្ជាំងទីក្រុង នៅថ្ងៃទី 29 ខែឧសភា ឆ្នាំ 1453 នៅពេល Constantinople បានដួលរលំជាចុងក្រោយ។ ព្រះសពរបស់ព្រះអង្គមិនដែលត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណយ៉ាងច្បាស់លាស់ជាស្ថាពរឡើយ។ ការស្ថិតរបស់ព្រះអង្គបានសម្រាល់ការបញ្ចប់នៃក្រុងកុងស្តង់ទីណូប៊ី (ជាការបន្តដោយផ្ទាល់ចុងក្រោយនៃក្រុងកុងស្តង់ទីណូប៊ីដែលបានបង្កើតឡើងដោយ Augustus នៅឆ្នាំ 27 មុន គ.ស.)

គាត់ត្រូវបានចងចាំនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រក្រិក និងប្រវត្តិសាស្ត្រដក់ថាជាបុគ្គលវិវាទមុនគេ — ជាញឹកញាប់ត្រូវបានហៅក្នុងរឿងព្រេងថា «អធិរាជចុងម៉ាប់» (ជំនឿថា នៅថ្ងៃណាមួយ គាត់នឹងត្រឡប់មកវិញ ដើម្បីបិទបិទគ្រោះក្នុងស្ថិតនៃទីក្រុង)។

យ៉ូហានទី៨ ហ្វែនីស្តូស (1392–1448) គឺជាអធិរាជប៊ុស្តង់ទីនទីពីរពីចុងក្រោយ ដែលបានសោយរាជ្យពីឆ្នាំ 1425–1448។ ព្រះអង្គគឺជាព្រះរាជបុត្រចុងរបស់អធិរាជ ម៉ានុយអែលទី២ ហ្វែនីស្តូស និងជាព្រះរាជប្រធានរបស់ កុងស្តង់ទីនទី១១។ យ៉ូហានទី៨ បានចំណាយពេលភាគច្រើននៃជីវិតរបស់ព្រះអង្គ ដោយខិតខំយ៉ាងអស់សង្ឃឹមដើម្បីបិទបិទគ្រោះចក្រភពប៊ុស្តង់ទីនដែលកំពុងស្ថិតនៅចុះពីពួកអូតូម៉ង់។ នៅឆ្នាំ 1439 ព្រះអង្គបានធ្វើដំណើរទៅប្រទេសអ៊ីតាលីដោយផ្ទាល់ និងបានធ្វើជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សាស្រាវជ្រាវរវាង ដលៃនូវទីនោះ ព្រះអង្គ និងគណៈប្រតិភូអរតូដុកខាងកាតូលិក បានយល់ព្រមជាបណ្តោះអាសន្នក្នុងការប្រយុទ្ធនឹងវិញជាមួយសាសនាចក្រភពកុងស្តង់ទីន និងទទួលស្គាល់សម្រេចប៉ាបជាប្រមុខនៃសាសនាចក្រ។ កុងស្តង់ទីនមហាក្សត្រក៏បានធ្វើជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សានិស្សរោទ៍ដំរី។ យ៉ូហានទី៨ បានសង្ឃឹមថា សហភាពនេះជាមួយអំណាចប៉ាប នឹងនាំមកនូវជំនួយយោធាពីលោកខាងលិចប្រឆាំងនឹងពួកទួរគី ប៉ុន្តែសហភាពនេះមិនត្រូវបានគាំទ្រយ៉ាងខ្លាំងនោះទេក្នុងស្ថិតនៃប្រទេសកុងស្តង់ទីន ហើយទីបំផុតក៏បានបរាជ័យ។ យ៉ូហានទី៨ បានសោយទិវង្គតនៅឆ្នាំ 1448 (ដោយមូលហេតុមួយជាតិ) ត្រឹមត្រូវឆ្នាំមុនពេលកុងស្តង់ទីនប្រឈមនឹងឆ្នាំ 1453។ បន្ទាប់មក ព្រះរាមរបស់ព្រះអង្គ គឺ កុងស្តង់ទីនទី១១ បានឡើងសោយរាជ្យ ហើយបានស្ថិតក្នុងការការពារទីក្រុង។

នៅពេលយ៉ូហាន ទី៨ សោយទិវង្គតនៅឆ្នាំ 1448 បុរសប្រុសរបស់ទ្រង់ គឺកុងស្តង់ទីន ទី១១ ត្រូវបានជ្រើសរើសជាអ្នកស្រុករាជ្យ។ ដល់ឆ្នាំ 1448 ចក្រភពប៊ុស្តង់ទីនបានក្លាយជាជនរុករានដ៏ធំ ហើយអូតូម៉ង់មានឥទ្ធិពលយ៉ាងសំខាន់លើអ្នកដលៃអង្គុយលើបណ្តាញកុងស្តង់ទីនប្រឈម នៅថ្ងៃទី 27 ខែកក្កដា ឆ្នាំ 1449 ព្រឹត្តិការណ៍នយោបាយមួយដ៏មានសារៈសំខាន់ខ្លាំងបានកើតឡើងក្នុងឆ្នាំ

គឺជាកូនសោះដដែលអនុញ្ញាតឱ្យកូនសោះវិវរណៈ ៩ ដោះសោះ
និងតម្រៀបបុរេភូតិសាស្ត្រលាក់កំហាំងនៃសារខាងក្រៅរបស់ខ្លួនស្រប
ឱ្យមានរបៀបរៀបរយ។

យើងនឹងបន្តការពិចារណារបស់យើងនៅក្នុងអត្ថបទបន្ទាប់។

«ចំពោះហោរា កងមួយនៅក្នុងកងមួយ
ហើយរូបរាងនៃគុំមានជីវិតដដែលគ្រប់ជាមួយកងទាំងនោះ
ទាំងអស់ហាក់ដូចជាសុមុតសុមាញ និងមិនអាចពន្យល់បាន។ ប៉ុន្តែ
ព្រះហស្តនៃបុរាណាចារ្យកំណត់ ត្រូវបានយើងនាំទៅក្នុងចំណោមកងទាំងនោះ
ហើយសណ្តាប់ធ្នាប់ដ៏ល្អអតីតខ្មែរ គឺជាលទ្ធផលនៃព្រះរាជកិច្ចរបស់ទ្រង់។ កងនី
មួយៗដំណើរការដោយសមស្របគ្នាយ៉ាងល្អអតីតខ្មែរជាមួយនឹងកងដទៃទៀតគ្រប់
កង»។ Testimonies to Ministers, 214.